

Beszámoló

a

Sajátos nevelési igényűek nevelése, oktatása Szakterület által a Fővárosi Pedagógiai Napok rendezvény - sorozatán szervezett, rendezett programokról

A Fővárosi Pedagógiai Intézet immáron a hetedik alkalommal rendezte meg a Fővárosi Pedagógiai Napokat.

Szakterületünk a 18 közreműködő intézménnyel 44 bemutató foglalkozást és 6 szakmai előadást szervezett a szegregált gyógypedagógiai intézmények jó gyakorlatának prezentálására.

A 353 érdeklődő kolléga tapasztalatot szerezhette a korszerű pedagógiai-gyógypedagógiai módszerek (kooperatív tanulási technikák, projektmódszer, drámapedagógia, stb.), a terápiás módszer együttesek alkalmazásáról - valamennyi fogyatékosági ágban - a mindennapok gyakorlatában.

A "Gyakorlat éve" címmel meghatározott rendezvénysorozat fontos elemének ígérkezett a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók jogainak érvényre juttatásáról szóló fórum. A tanácskozás a fogyatékos gyermekek, tanulók együttnevelését segítő folyamat szerves részeként valósult meg. Az inklúzió kialakulását segítő lokális és országos rendezvényeink sorában a „Fórum” a 6. alkalmat jelentette.

Már a helyszín is meghatározó jellegű volt: a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermekeotthonának Nádor terme. A Nádor terem Budapest egyik legszebb architektúrájú, szecessziós belső tere, valamint a „hely szellemeiként” a patinás magyar gyógypedagógia szimbolikus őrzője.

A több mint százhatvan vendéget - gyógypedagógust, pedagógust, óvónőt, önkormányzati munkatársat, nevelési tanácsadók munkatársait - Dr. Janza Károlyné az FPI gyógypedagógiai szakértője köszöntötte.

Bevezetőjében a sajátos nevelési igényű gyermekek jogainak alapvető fontosságára emlékeztetett, ezen belül is arra, hogy az enyhe értelmi sérült tanulók integrációja során a tárgyi feltételek mellett milyen elengedhetetlen fontosságú a személyi feltétel, nevezetesen maga a gyógypedagógus, illetve annak kizárólagos szakmai kompetenciája. Azt a gyógypedagógusi, szakmai, etikai attitűdöt érzékeltette, ami nem az integráció ellen nyilvánul meg, hanem annak érdekében. Az inklúziós feltételek megléte mellett, a szolgáltatások garanciájának biztosítását hangsúlyozta, amely a sajátos nevelési igényű tanulóknak a közoktatásban jogszabály által előírt jog és kötelezettség, összhangban a gyermekek mindenképp felett álló érdekének érvényre juttatásával.

Megengedhetetlen, hogy a sérült- különösen az enyhén értelmi sérült- gyermekek úgymond áldozataik legyenek a jogszabályellenes integrációs törekvéseknek, akkor ha valami nem a gyermekek érdekében történik, annak nem szabad megtörténnie.

A pedagógiai szakértő asszony mielőtt, riportóri minőségében, átadta volna szót az oktatási jogok biztosának Dr. Aáry-Tamás Lajosnak, felidézte Benedek Elek gondolatát: „Ha a vadász fegyvert fog a nyúlra, a nyúl pártján vagyok, ha a nyúl a káposztába harap, a káposztáén.”- mely gondolatot az oktatási ombudsman úr mottóként használ a hivatalában, de a hátrányos helyzet elkerülésének gyógypedagógusi megfogalmazása is lehet.

Dr. Aáry-Tamás Lajos előadásában javasolta, hogy oktatás jogi kérdésekben mindig célszerű a „kályhától”, azaz az Alkotmánytól elindulni, jelesül: „A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot. A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.” (Magyar Köztársaság Alkotmánya, 70/F. § (1)).

Az oktatási jogok biztosja elmondta, hogy a Hivatalba számos kérés és állásfoglalási megkeresés érkezik a sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatosan. Azok számára, akik a közoktatásban feladatot látnak el, a tanuló tanulási képességének korlátozottsága egyszerű tény, amelyet munkájuk során figyelembe kell venniük.

Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a szülő számára a gyermek csökkent képessége feldolgozandó probléma. Nem hibáztatható egy szülő sem azért, mert nehezen fogadja el a gyermeke másságát, különösen abban az esetben, ha ezzel kívülállók – pedagógusok, orvosok, gyógypedagógusok – szembesítik. Másrészt tisztában kell lenni azzal is, hogy a fogyatékos, illetve más fejlődési zavar megállapításától kezdve sok közoktatási kérdésben – mint a nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztása, vagy a magántanulóság választhatósága – megszűnik a szülő döntési önállósága.

A közoktatásban feladatot ellátóknak minden eszközzel arra kell törekedniük, hogy elfogadják a szülővel azt, hogy a szülői jogok korlátozása, illetve az együttműködési kötelezettségek előírása a gyermek, tanuló érdekében, és nem a szülő ellen történik. Ennek megfelelően a Hivatal a sajátos nevelési igényű tanulóktól és szüleiktől érkezett, velük kapcsolatos panaszokat és kérdéseket különös gonddal kezeli, kiemelt figyelemben részesíti.

Az előadó elmondta: nyolcéves hivatali ideje alatt sok és sokféle ügyel találkozott. Minden évben beszámolót készít a parlamentnek, amiben külön fejezetet szán a sajátos nevelési igényű gyerekek helyzetének. A közoktatás közszolgáltatás, mondta, és megvilágította azt a kényszert, hogy bár alkotmányos jogunk van a művelődésre, amihez alkotmányos kötelezettség járul: ez a tankötelezettség, amit az állam számon is kér a szülőn, ha elmulasztaná beírni a gyereket az általános iskolába.

Az ombudsman Úr ezek után kitért arra, hogy míg az enyhe értelmi fogyatékos tanulók száma csökkenő tendenciát mutat, addig az oktatási törvény 121. § 29. bekezdésének b. pontjában meghatározott- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar) – tanulók száma irreálisan megnövekedett. A tendencia mögött a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottságok nem egységes protokollja és az intézmények emelt normatíva utáni rejtett igénye állhat.

Pillanatnyilag az oktatáspolitikai másik érzékeny pontja a szakképzés, amely a munkaerő kívánalmak és a képzés koordinálása végett átkerült a Szociális és Munkaügyi Minisztérium fennhatósága alá.

A főosztályvezető Úr kérte a jelenlevőket, hogy bárminemű oktatásjogi kérdésben, vagy a tanulói, a pedagógusi jogok sérelmének legkisebb gyanúja esetén, ragadjanak tollat és írjanak az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalába, illetve az adott tárca miniszterének, érintett szakállamtitkárának. Kérte továbbá, hogy a szakma hallassa hangját, kopogtasson az illetékeseknél, hisz jó törvényhozás csakis a szakmai grémium és a jogi apparátus tartós párbeszéde mentén jöhet létre.

Kapcsáné Németi Júlia a SuliNova Kht. programvezetőjének kiindulási pontja Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény volt. A törvény szelleme, az esélyegyenlőség megvalósítása és a hátrányos megkülönböztetés tilalma, a minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek elvét a következő pillérek biztosíthatják:

- ✓ A kompetencia alapú oktatás elterjedésének támogatása
- ✓ A közoktatási rendszer hatékonyságának javítása, újszerű megoldások, és együttműködések kialakítása
- ✓ A halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése a közoktatásban
- ✓ Az eltérő oktatási igényű csoportok oktatásának és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása, az interkulturális oktatás

A programvezető Asszony kifejtette, hogy 2007-től új időszámítás kezdődött 2. NFT vagy Új Magyarország Fejlesztési Terv néven. 2007-2013 között az EU kohéziós politikája keretében 22,4 milliárd euró fejlesztési forrás áll majd Magyarország rendelkezésére. A kohéziós politika fejlesztési forrásai biztosítják az alapját annak a konvergencia-programnak, mely a gazdaság teljesítményének függvényében az ország felzárkózását, az euró bevezetését fogja elősegíteni.

A Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP) elsősorban az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) „A társadalom megújulása” prioritásának megvalósulását szolgálja a vonatkozó uniós jogszabályokkal és rendeletekkel összhangban

Az operatív program törekvése olyan beavatkozások sikeres végrehajtása, amelyek az egész ország lakosságát érintik, és amelyekhez az infrastrukturális háttérrel, a minőségi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést elsősorban a társadalmi infrastruktúra operatív program, illetve a regionális operatív programok biztosítják.

2005 és 2008 között várhatóan 180 közoktatási intézmény válik alkalmassá a fogyatékkal élők inkluzív nevelésére azon programok segítségével, amelyeket a SuliNova Kht. dolgozott ki a Nemzeti Fejlesztési Terv Humán erőforrás Fejlesztési Operatív Program irányelvei mentén. A szegregált oktatás negatív következményeinek kiküszöbölésére létrehozott programok hatására pedig további 270 közoktatási intézmény válik alkalmassá a hátrányos helyzetű gyerekek együttnevelésére, mely modellértékű lehet az összes hazai közoktatási intézmény számára.

A különböző pénzalapok továbbra is kizárólag konzorciumi rendszerben történő pályázatok során válhatnak elérhetővé. Természetesen, akik előzőleg már pályáztak, a továbbiakban is bennmaradnak a rendszerben, és rész vesznek az újabb pályázatokban, a fenntartható működés érdekében.

Az előadások végén lehetőség nyílt kérdések feltételére, vélemények, állásfoglalások kifejtésére.

Összességében elmondható, hogy hasznos, előremutató szakmai délután volt a gyógypedagógiát igazgató, alapvető fontosságú kérdésekben. Bizonyos tekintetben megnyugodhattunk a sajátos nevelési igényű gyermekek sorsa felől. Az oktatás résztvevőit illetve azok közösségeit megillető, oktatással kapcsolatos állampolgári jogok érvényesítése jól működő rendszer ma Magyarországon. Tagadhatatlan tény az is, hogy ezek a tanulók és szüleik a közoktatás talán legkiszolgáltatottabb szereplői. A szülők kiszolgáltatottságának forrása gyakran az információk hiánya és az a tény, hogy mivel gyermekük tőlük is különbözik, a neveléshez segítségre van szükségük.

Reményt keltő, hogy a pénzügyi források pályázatok formájában hozzáférhetőekké válnak és az is, hogy a SuliNova Kht. a magyar közoktatás megújításának egyik legfontosabb szereplőjeként kézzelfogható segítséget és támogatást kínál mindazoknak, akik aktív szerepet vállalnak az iskolarendszer és az oktatás-nevelés modernizációjában.

Bízzunk benne, hogy amit a Közoktatási törvény úgy fogalmaz meg, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították, az nem csupán egy elfelejtett törvénykezési megállapítás, hanem napi gyógypedagógiai gyakorlat. Ha kell integrált, ha kell a hagyományos, szegregált iskolai keretek között, mindenkor az érintett gyermekek szükségleteinek megfelelően, a saját egyéni boldogulásuk érdekében.

Budapest, 2007-02-06

[dr. Janza Károlyné]